

Ezeket a gondolataimat akartam megosztani Önökkel, akik most megkérdezhetik, hogy miért nem csináltuk meg, amit elgondoltunk. Azt tudom mondani Önöknek, hogy azért dolgozik a munkacsoportunk, ezért dolgozom én magam is, hogy ebbe az irányba mozduljon el a magyar közoktatás, az oktatáspolitikai. Nem olyan gyorsak az eredmények, mint azt valamennyien szeretnénk, ezt Önök pontosan látják, de azt is tudják, hogy ilyen nagy rendszerek átalakításánál – ahol számtalan érdek és ellenérdek oltja ki egymást naponta – nagyon sok energiát kell befektetni addig, amíg valóban átütő eredményt lehet elérni. De mégsem szabad lemondani erről, mert arra szövetkezünk, arra vállalkoztunk pedagógusként és pedagógusból lett politikusokként, hogy Magyarországon felnőt看t neveljünk minden megszületett gyermeket. Jobb volna, ha több gyermek születne Magyarországon, de erről kevésbé tehet a pedagógus és az iskola. Most az az alapvető feladatunk, hogy a kevés megszületett gyereket munkavállalásra alkalmas, kiegyensúlyozott, egészséges felnőtté neveljük. Ehhez kérem az Önök további lelkiismeretes munkáját, támogatását. Munkájához sok sikert kívánok, és köszönöm szépen a figyelmüket!

NAGY LÁSZLÓ • Az NSZFI szerepe a szakképzés megújításában²

Hölgyeim és Uraim! Nagy megtiszteltetés és nehéz feladat, hogy 25-30 percben beszéljek az NSZFI tevékenységének azon részéről, amely a magyar szakképzés megújításához kapcsolódik, természetesen a teljesség igénye nélkül. Lehetne beszélni az elmúlt 5-6 év fejlesztési programjairól, amelyek részben kapcsolódnak Képviselő Úr előadásához is: például a Szakiskolai Fejlesztési Programról, vagy a HEFOP 3.2.1-ről, amely létrehozta az új OKJ-t, illetve a HEFOP 3.5.1-ről, amely a felnőttképzés tekintetében volt jelentős innováció. Érinteni is fogom ezeket a témákat, de miután nagyon kevés az idő, ezért négy dolgot szeretnék egy kicsit részletesebben bemutatni. Egyrészt a moduláris felépítésű kompetencia alapú képzést és szerkezetét szeretném bemutatni a jogszabályok tükrében, utána egy OKJ monitoring vizsgálat első eredményeit megismertetném Önökkel, majd az iskolaszerkezet változásával kapcsolatban az NSZFI egyéb fontos feladatait (például a TISZK-ek nyilvántartásba vétele, a TISZK-ek regisztrációja), és végül egy új fejlesztési programról szeretnék néhány szót szólni, a bizonyos TÁMOP 2.2.1-ről, amelynek megvalósítása az elmúlt év októberétől folyik az intézményben.

Ami az SZVK-kat illeti, három kivétellel – két egészségügyi és egy, a Statisztikai Hivatal hatáskörébe tartozó szakképesítés – megjelentek, és így alapvetően nincsen akadálya annak, hogy az iskolák, illetve a felnőttképzők az új SZVK-k szerinti modu-

2 A cikkhez kapcsolódó adatok megtalálhatóak a lap elektronikus mellékletében (www.mszt.iif.hu/ Szakképzési Szemle+ / Szakképzési Szemle 2009/3 - elektronikus melléklet / Nagy László: Az NSZFI szerepe a szakképzés megújításában

lárís követelményeket figyelembe véve megkezdhessek, illetve folytathassák a képzéseiket.

Magyarországon eléggé sokszínű a szakképesítésekért való felelősség. Talán a Külügyminisztériumon kívül nincs is olyan tárca, amely ne tartozna felelősséggel egy, vagy több szakképesítés tekintetében. Ez nem feltétlen előny, hiszen nagyon nehéz ilyen sokszínű irányítás mellett egységes rendszerben megalkotni a dokumentumokat, ugyanakkor a felhasználók – iskolák, képzők, felnőttképzők, vagy akár a hallgatók, tanulók – számára elemi érdek, hogy ezek a dokumentumok egységesek legyenek.

Úgy gondolom, hogy ez az egységesség töretlenül megmaradt az új OKJ-val, hiszen addig is volt egy Országos képzési jegyzék, ami meghatározta az SZVK-k formai követelményeit, és az új OKJ-t jellemző modularitást is megtartotta valamennyi szakképesítésért felelős minisztérium. Nagyon gyakori, hogy a különböző minisztériumok felelősségi körébe tartozó szakképesítések között is komoly moduláris kapcsolat tapasztalható, ami egy újabb irányítási nehézséget jelent, mert két, esetleg három miniszternek is meg kell állapodnia akkor, ha valamelyik változtatni szeretne az SZVK-n, úgy hogy az a másik minisztérium hatáskörébe tartozó SZVK-k változásával is összhangban legyen.

Az új rendszer egyik nagyon fontos jellemzője a strukturáltság. A 420 szakképesítés nem 420 kimenetet jelent, hanem 1200-nál is többet, hiszen a rész-szakképesítések, az elágazások, a ráépülések rendszere összességében adja meg azoknak a végzettségeknek a teljes számát, amelyet ma elismer a magyar állam. Nagyon fontosnak tartom a rész-szakképesítéseket. A rész-szakképesítésre az a jellemző, hogy az adott rész-szakképesítéshez kapcsolódó kompetenciák teljes mértékben benne vannak egy másik szakképesítésben. A régi OKJ-ban is voltak ilyenek, például az informatika területén, ahol a számítógép-kezelő (-használó) szakképesítés tulajdonképpen a rendszerprogramozó szakképesítés rész-szakképesítése volt, csak ezt nem mondtuk ki, nem dokumentáltuk. Ha a régi OKJ-ban valakinek ilyen típusú előzetes tudása volt – számítógép-kezelő (-használó) szakképesítése például – akkor sem a képzési időbe, sem a vizsgaszituációba nem számíthatta be ezt az előzetes tudást, számára ez nem eredményezett jelentős könnyebbséget.

Ez a fajta egymásra épülés, az előzetes tudás beszámíthatósága az egyik legfontosabb újdonsága ennek az OKJ-nak, és azt gondolom, hogy ez alapvetően pozitív irányba módosítja majd a munkaerő mobilitását, a foglalkoztathatóságot. Természetesen az SZVK-kon kívül megjelentek azok a központi programok, ajánlott tantervek is, amelyek ugyan nem jogszabályok, de mindenképpen szükségesek ahhoz, hogy az iskolák a saját pedagógiai programjaikon belül megalkothassák szakmai programjait, és a fenntartó egyetértése után ezt életbe léptethessék, illetőleg használhassák is.

Engedjenek meg egy gondolatot, amit ebben a körben nagyon fontosnak tartok elmondani! Önök iskolák vezetői, akikre az a kötelezettség hárul, hogy 2009. január elsejétől már csak moduláris képzést indíthatnak az iskolákban is, ahogy ez korábban a felnőttképzésnél már megtörtént. Felmerülhet a kérdés, hogy csak akkor tesznek-e

eleget ennek a kötelezettségüknek, ha a tanterveikben, helyi szakmai programjaikban generálisan szakítanak a tudományterületi elkülönülés alapján szervezett oktatási formákkal, tehát a tantárgyi struktúrával? Az a válaszom erre, hogy nem. A moduláris képzés bevezetése azt jelenti, hogy Önök olyan képzési programot hajtanak végre, amely garantálja, hogy diákjaik a képzési idő alatt elsajátítják az SZVK-ban meghatározott kompetenciákat. Ha Önök ezt tananyagegység-struktúrában gondolják végrehajtani, akkor tegyék úgy, de ha úgy gondolják, hogy a lehetőségeik nem teszik lehetővé, hogy teljes mértékben áttérjenek erre a tananyagegység / tananyagelem struktúrára, akkor olyan programot kell kidolgozniuk, amely akár tantárgy jellegű is lehet, de végül garantálja, hogy az SZVK-ákban meghatározott követelménymodulokban megtestesülő kompetenciákat a képzés végén a diákok elsajátítják, és sikeresen teljesítik a szakmai vizsgát. A moduláris képzés bevezetése nem azonos a tananyag-egységekben történő tanítási folyamat totális átszervezésével. Ez egyébként azért is így van, mert az iskolák egy része tisztán logisztikai szempontból sem alkalmas arra, hogy teljes mértékben áttérjen a tananyagegységekre. Gondoljuk végig, hogy mondjuk a szakközépiskolákban a szakképző évfolyamokon, vagy a szakiskolákban a 9-10. utáni évfolyamokon olyan kollégák tanítják a szakmai elméletet és gyakorlatot, akik egyébként a 9-10., illetve a középiskolákban a 9-12. évfolyamon tantárgyi rendszerben tanítanak szakmai előkészítést. Az ő esetükben ez a váltás sokszor az iskola nagysága miatt sem megvalósítható.

Tavaly ősszel elindult egy monitoring vizsgálat, amely megpróbálta átvilágítani az új OKJ egy szegmensét, a képzők elégedettségét. Az volt a célunk, hogy megítéljük az új szakképesítési rendszer bevezetésének sikerességét, a szakmai megvalósítás hatékonyságát. Nyilván az is fontos volt, hogy a képzők véleményt mondhassanak az új rendszer beválásáról, illetve javaslatokat tegyenek a szükséges módosításokra. A vizsgálat témakörei alapvetően az SZVK-ákra és a központi programokra terjedtek ki, az utóbbiakra elsősorban az iskolák szempontjából. Olyan intézményeket, iskolákat és felnőttképzőket választottunk ki, akik a mi adataink szerint 2007 októbere és 2008 szeptembere között vizsgával záródó képzést folytattak. Összesen 323 ilyen intézményt kerestünk meg, felnőttképzőket és iskolákat. Kérdéseinket 113 szakképesítéssel kapcsolatban tettük fel, mindeniknek a nála éppen működő szakképesítésre vonatkozóan. A kérdésekre 116 intézmény válaszolt, 79 felnőttképzési és 37 szakképző iskola. Összességében 61 szakképesítéssel kapcsolatban kaptunk értékelhető választ. Számomra az volt a legfontosabb tapasztalat, hogy az OKJ rendszerét – ezt a modulárisan felépített, a kompetenciákat hangsúlyozó, az elmélet és a gyakorlat közötti távolságot csökkentő rendszert – alapvetően senki sem kérdőjelezte meg. A kérdőívek egy részén egy ötfokozatú skálán értékelhető, alapvetően pozitív attitűdű állítások voltak. Aki egyetértett vele, annak az ötös irányába kellett választani, aki nem, annak az egyes felé. Az átlagos osztályzat 3,5 és 4,5 között volt. Természetesen a szöveges válaszoknál némileg rosszabb volt a megítélés, de azt gondolom az természetes, hogy

egy kérdezett ha energiát fektet abba, hogy leírjon bizonyos dolgokat, akkor általában a negatív tapasztalatait írja le.

Ami a képzőket illeti, a helyzet összességében pozitívnak ítéelhető. Az említett monitoring vizsgálat lezárta követően szükségesnek tartjuk, hogy értékeljük azokat a véleményeket, amelyek konkrét szakképesítések SZVK-jával kapcsolatosak, vagy azon belül, valamelyik követelménymodulban megfogalmazott tartalmakkal. Amennyiben a szakértők szükségesnek látják, akkor ezeket módosítani kell.

Általában is azt gondolom, hogy erős túlzás lenne azt állítani, hogy az SZVK-k hibátlanok. Nem azok, hiszen több ezer oldalról van szó. Például minden olyan hibát, amely megfogalmazásbeli hiba, azt kötelességünk egy adott SZVK módosításakor korrigálni. Általában ezek a jogszabályok, az SZVK-k, nem mózesi kőtáblák. Nem csak azért kell időnként felülvizsgálni őket, mert esetleg hibásak, de az élet is túlhaladhat rajtuk. A munkaerő-piaci elvárások változnak, és ezeket az államilag elismert szakképesítések kimeneti követelményeiben is újra kell értelmezni és fogalmazni.

A másik feladat, amiről szeretnék röviden Önöknek beszámolni, ez a TISZK nyilvántartásba vétele, ami az elmúlt év szeptember elsejétől feladata a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetnek. A mai napig a következő adatokkal jellemezhető ez a tevékenység Magyarországon: a nyilvántartásunkban 72 térségi integrált szakképző központ van, amelyek a jogszabályokban meghatározott típusokban alakultak meg. A nyilvántartásba vételnél az NSZFI alapvető feladata, hogy a beküldött dokumentumok alapján eldöntse, hogy az adott TISZK a jogszabályoknak megfelelő, vagy sem. Amennyiben a jogszabályoknak megfelelőek, akkor nyilvántartásba vesszük őket, és ezt követően a weblapunkon is nyilvánosságra hozzuk a döntésünket. Ezt követően minden olyan jogosítvánnyal rendelkezik az adott TISZK, amelyet megemlítenek a jogszabályok (például alkalmassá válik arra, hogy különböző fejlesztési forrásokat lehívasson. Ami a TISZK-ekben lévő fenntartókat, iskolákat és diákokat illeti, több mint háromszázezer diák tanul olyan szakképző intézményben, amely valamely regisztrált TISZK része.

Végül nagyon röviden szeretnék beszélni a TÁMOP 2.2.1-ről, amely már a tavaly szeptemberi igazgatói értekezleten is szóba került, akkor még tervként, hiszen az elmúlt év szeptemberében még nem írtuk alá a támogatási szerződést. Október közepén ez megtörtént, és azóta teljes erővel folyik a munka. Mi volt az az indok, – bár lehet, hogy nem nekem kellene erről beszélnem – ami miatt az NSZFI kapta meg a felhatalmazást arra, hogy ezt az összességében mintegy 7,8 milliárdos programot végrehajtsa? Szerintem alapvetően két dolog. Az egyik az, hogy azok a programok, amelyeket eddig az NSZI, illetve az NFI végrehajtott, azok szakmailag rendben voltak, a másik pedig, hogy az Európai Unió források felhasználása is szabályos történt. Ez kellő garanciát jelentett az irányító hatóságnak arra, hogy ismét az NSZFI-re bízva a program végrehajtását.

Kilenc területen folyik a munka jelenleg is: a pályakövetés, a minőségbiztosítás, a szakmai és munkahelyi tapasztalatszerzés, a szakmai idegen nyelvi kompetenciák

fejlesztése, a munkahelyi gyakorlati képzés támogatása, a szakmai vizsgarendszer fejlesztése, bizonyos vizsgafeladatbank kialakítása, a tananyag fejlesztése és a „Képzés iránti kereslet” című alprojektben. Hadd szóljak ezekről egy-egy mondatban.

A pályakövetés rendszerének kialakítása régi igény, már létezik jogszabályi kötelezettség is a közoktatási törvényben, és amint megjelenik a végrehajtási rendelet, akkor az iskolák már most is kötelesek ilyen irányú tevékenységet végezni. A pályakövetés nélkülözhetetlen abból a szempontból, hogy a megrendelők számára valamilyen módon követhetővé váljanak a folyamatok. Megrendelők lehetnek a pályaválasztás előtt álló szülők, de akár a gazdálkodó szervezeteket is, hogy ráláthassanak az iskolákból kikerülő diákok további sorsára. Természetesen itt nem csak az iskolai rendszert követően megszerzett OKJ szakképesítéssel bíró emberek pályakövetéséről van szó, hanem az államilag elismert szakképesítésekkel rendelkezők sorsának követéséről is.

A minőségbiztosítási rendszer kapcsán a képviselő úr is utalt arra, hogy szabályozott, de nem kellően ellenőrzött a rendszer Magyarországon. Valóban nincs szakfelügyelet '85 óta, és sokan úgy gondolták, úgy gondoltuk, hogy a kimeneti szabályozás majd megoldja ezt a problémát. Amikor a TAMOP 2.2.1 minőségbiztosítási alprojektjéről beszélünk, akkor az a cél, hogy olyan szakmai konszenzus által elfogadott jellemzőket (indikátorokat) adjunk meg, amelyekkel a képzők tevékenysége egy kívülről álló számára is jól megítélhető. Első körben az a cél, hogy létrejöjjön a szakmai konszenzus, majd érdemes azt is végiggondolni, hogy amikor az indikátor sor elkészül, akkor akár jogszabállyal kötelezzük az iskolát, vagy a fenntartóját, hogy hozza saját működésének jellemzőit nyilvánosságra, ezzel is átláthatóvá téve az iskola működésének egészét. Ha működik egy ilyen rendszer, akkor már csak egy lépés a fenntartói, a külső szakmai ellenőrzés. Ez ma hiányzik, hiszen a fenntartók – akár önkormányzatok, akár más szervezetek – ma a jogszerűségben, a pénzügyekben ellenőrizhetik az iskolájukat, de a folyamat szakmai felügyeletében meglehetősen eszköztelenek.

A harmadik alprojekt, a szakmai képzésben oktatók szakmai, munkahelyi tapasztalatainak megszerzése, megújítása. Itt arról van szó, hogy egy olyan eljárást alakítunk ki – hozzákapcsolva egy pilot programot is –, aminek az a lényege, hogy az iskolában dolgozó, szakmai elméletet tanító, illetve a szakmai gyakorlatot oktató kollegáknak legyen lehetősége három-öt hónapon keresztül olyan gazdálkodó szervezeteknél tevékenykedni – ha tetszik munkát végezni – amelyek az ő partnereik. Úgy gondoljuk, hogy sokkal előbbé kell tenni az iskolák elméleti és gyakorlati oktatóinak szakmai tudását ebben a tekintetben, és ezt a szakmai ismeret és képesség frissítést teszi lehetővé ez az alprojekt.

Szakmai idegennyelvi kompetenciák fejlesztése sem minden előzmény nélküli, hiszen a Szakiskolai Fejlesztési Program első és a második szakaszában már öt éve törekszünk a szakmai tanárok nyelvi készségének megerősítésére. Azt gondolom, hogy ez nem is szorul különösebb magyarázatra.

A munkahelyi gyakorlati képzés támogatásában – itt elsősorban a tanulószervezők keretében folyó munkahelyi gyakorlati képzésről van szó – szeretnénk még inkább

motiválttá tenni az ebben érdekelt valamennyi felet, legyen az iskola, tanuló, szülő, vagy maga a képzőhely. Azért, hogy még inkább elterjedjen ez a képzési forma. Pár nappal ezelőtt egy megbeszélésen az MKIK képviselője elmondta azt a megdöbbentő adatot, hogy a gazdálkodó szervezetek mindössze 2%-a foglalkozik tanulók képzésével. Ebben még sok lehetőség van, ezért olyan eljárásokat kell kidolgozni a fejlesztés során, hogy még több gazdálkodó szervezet ismerje fel e képzési forma előnyeit. Egyébként ez most is rentábilis gazdaságilag, de úgy látszik, hogy komolyabb fejlesztés kell ahhoz, hogy ezt a két százalékot növelni tudjuk.

A szakmai vizsgarendszerről, a feladatbankról, illetve a tananyagfejlesztésről összefoglalóan szeretnék néhány szót szólni, hiszen ezek a fejlesztések szorosan összefüggnek, egymásra épülnek. Elindult az a program, amelynek talán az OKJ-hoz, és az Önök mindennapi életéhez legközelebb eső része a feladatbank kialakítása és a tananyagfejlesztés, amely most már lehetővé teszi, hogy Önök az új OKJ-hoz kapcsolódó képzéseket nyomtatott tananyag segítségével folytathassák a lehető legeredményesebben. A sikerhez szakértelemre van szükség, amihez az NSZFI a maga részéről adja a „know how”-t, vagyis, hogy hogyan kell kialakítani a feladatokat és az SZVK-hoz kapcsolható tananyagokat. Ismerjük a folyamatot, de nem lehet olyan széleskörű szaktudásunk, amely szakképesítésről-szakképesítésre végighaladva létrehozza a feladatokat és a tananyagokat. A szakértők, vagyis Önök és a munkatársaik azok, akik hozzájárulhatnak a programok sikeréhez. Az NSZFI honlapján hónapok óta megtalálható egy szakértőknek szóló pályázati felhívás, amire több, mint nyolcszázan jelentkeztek eddig. Egy e-learning tananyag elsajátíttatását követően elbeszélgettünk valamennyiükkel, és így megismerve a lehetőségeiket tudjuk megbízni őket bizonyos feladatokkal. Arra szeretném kérni Önöket és a kollégáikat, hogy ha van megfelelő elszántságuk, akkor Önök is legyenek a munkatársaink! Jelentkezzenek erre a szakértői felhívásra, és később, amikor ugyanilyen tárgyban közbeszerzési eljárás keretében keresünk szakértőket, akkor is biztosítsanak lehetőséget maguknak és munkatársaiknak, hogy a nyertes cégeken keresztül szakértői tevékenységet fejthessenek ki. Ez a garanciája a TÁMOP 2.2.1 sikerének, és ebben bízva köszönöm meg az Önök figyelmét, és további jó tanácskozást kívánok! Köszönöm szépen!

KÖLLŐ JÁNOS • Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért

Köszönöm szépen a bemutatást, és a lehetőséget, hogy itt beszélhetek, noha nem vagyok szakértője az oktatásnak semmilyen módon, de az a két könyv, vagy könyvfejezet amelyekről most beszélni szeretnék, azok mégis csak kapcsolódnak ehhez a területhez. Az egyik a „Zöld könyv”, a másik a „Munkaerőpiaci tükrök” című évkönyv sorozat, ami az OFA³ és a Közgazdaságtudományi Intézet kiadásában jelenik meg, most már tíz éve. A 2008. évi száma tartalmaz egy terjedelmes tanulmányt arról a kérdéstről,

3 Országos Foglalkoztatási Közalapítvány